

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A CLUJULUI 2014-2020

WG: Dimensiunea europeană a Clujului

(prof. dr. Nicolae PĂUN, prof. dr. Vasile PUȘCAȘ, conf. dr. Georgiana CICEO, as. dr. Adrian CORPĂDEAN)

Analiza preliminară

Provocarea inevitabilă pe care și-o asumă Clujul, trecând prin regional și național, este de a integra diversitatea identităților culturale. Identitatea culturală este rezultanta mereu remodelată a dublei apartenențe a cetățeanului la o comunitate umană, pe de o parte, cu înrădăcinare într-o tradiție care l-a modelat, iar pe de altă parte, ca proiect prin care devine parte și moment al creației acestei comunități. Această dublă apartenență nu se exprimă a priori într-un mod coerent; ea este compusă din adevăruri provizorii și repuneri în discuție, ea nu este împietrită, monolitică, ci un reper inevitabil al mizei democratice într-un oraș în care, nu după mulți ani de la căderea comunismului, se structurează un nou mesaj cu valențe central-europene, europene.

Vocația europeană a Clujului este incontestabilă și ea a rezistat în timp, în pofida fluctuației influențelor religioase și politice, care s-au transformat nu de puține ori în presiuni, au generat confuzii în percepția unui oraș al cărui caracter pe deplin european s-a validat, de câte ori a fost posibil, cultural. Fără îndoială, însă, europenizarea Clujului va aduce valoare adăugată statutului pe care și l-a conturat deja și îi permite transformarea dintr-un oraș parohial într-unul care se poate alătura oricând unei liganțe a orașelor reprezentative ale Europei.

În condițiile în care orașele tind să devină spații din ce în ce mai eterogene, mai multiculturale, mai pluraliste, pe agenda politică a diriguitorilor lor trebuie acum să își croiască drum strategii mai sofisticate de dezvoltare economică, protecția mediului, justiție socială. Împărtășim convingerea că europenizarea va genera presiuni în direcția adoptării unor structuri moderne de guvernare, care să permită crearea unui cadru flexibil în care să se poată găsi răspunsuri la toate aceste probleme. În acest sens, **Facultatea de Studii Europene, singura facultate de relații internaționale și studii europene din România, poate contribui la întărirea profilului european al Clujului prin know-how-ul de care dispune pentru susținerea de acțiuni concertate pe următoarele direcții:**

Analiza SWOT

<p>Puncte tari</p> <ul style="list-style-type: none"> • potențialul universităților clujene în privința cercetării-inovării • 18 parteneriate active de tip „twinning” cu localități externe • mediul economic dinamic, nivelul investițiilor străine directe 	<p>Puncte slabe</p> <ul style="list-style-type: none"> • absența mediatorilor culturali • conexiuni insuficiente la infrastructura de transport pan-europeană • absorbția deficitară a fondurilor structurale
<p>Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • diversitatea culturală și lingvistică • potențialul de conectare la rețele administrative europene • prezența unei zone periurbane dinamice 	<p>Amenințări</p> <ul style="list-style-type: none"> • competiția sporită din partea orașelor din vecinătate (investiții, evenimente) • schimburi insuficiente de bune practici în domeniul administrativ, la nivel european

Probleme strategice cheie

- exploatarea insuficientă a potențialului cultural material și imaterial al orașului
- precaritatea conexiunilor directe cu spațiul administrativ european
- fructificarea insuficientă a potențialului zonei periurbane
- sprijinirea universităților în procesul europenizării Clujului
- dezvoltarea unei culturi manageriale în sfera proiectelor cu finanțare nerambursabilă

Avantaje competitive

1. Clujul – oraș al culturii și artelor

Chiar dacă suntem prinși între două imposibilități - imposibilitatea trecutului și imposibilitatea viitorului -, ne aflăm astăzi într-un mecanism complex, cu cel puțin trei componente: mondializarea schimburilor, universalitatea valorilor și singularitatea formelor - limbile, culturile, indivizii, comunitatea. Și dacă este așa, ce se alege de dezvoltarea culturală, este dimensiunea dezvoltarea culturală o dimensiune culturală a dezvoltării?

Putem ridica politica culturală la rang de element cheie al acestei strategii de dezvoltare? Răspunsul este pozitiv, dacă:

- favorizăm creativitatea și participarea la viața culturală a acestui oraș central-european, a tuturor comunităților, într-o abordare filtrată sau trecută prin pluralismul cultural;

- întărim politicile și practicile municipalității în vederea protejării și punerii în valoare a inestimabilului patrimoniu cultural comunitar pe care orașul nostru îl posedă și pentru a promova industrii culturale;
- promovăm diversitatea culturală și lingvistică în cadrul și pentru societatea de informație;
- alocăm mai multe resurse umane și financiare dezvoltării culturale.

Va trebui și la Cluj să punem în funcțiune mediatorul cultural, adică să punem în practică proiectele administrației instituției culturale, să supraveghem stadiul de aplicare de către cei care concep politicile culturale la nivelul municipiului sau de către agențiile de dezvoltare culturală, ONG-uri etc. și să asigurăm pregătirea de specialiști în domeniul culturii, mai ales în marile universități. Când vorbim de mediere, va trebui să vorbim la Cluj și despre tipurile de public, de modul în care sunt primite și percepute operele, de întâlnirea cu artistul. Să găsim soluții de a forma pentru municipiu administratori și agenți culturali, mediatori prin excelență, să concepem pregătirea specialiștilor prin programe în jurul marilor teme generice care interesează istoria, tradițiile, filonul comunitar, să reușim o abordare sistemică a diferitelor domenii, atât din sfera bunurilor, cât și din cea a industriilor culturale.

2. Clujul - oraș universitar

În același timp, va trebui avută în vedere poziționarea universităților ca vectori dinamici, inovativi pentru deschiderea europeană a Clujului, pentru introducerea orașului pe rutele culturale, științifice și tehnologice de inovare care contează în Europa Centrală și de Răsărit și, în general, în Europa. Universitățile vor trebui susținute pentru inițierea unor rețele tematice europene, care pot oferi mai multă deschidere europeană pentru tehnologie și inovație pentru Cluj. În acest sens, va trebui configurat și reconfigurat brandul academic al municipiului cu susținere materială, programe cu finanțare comunitară, prin promovare la nivel european a universităților și, prin intermediul acestora, a municipiului și comunității locale. Universitățile nu au doar capacitatea de a facilita cunoașterea și înțelegerea, dar pot deveni agenți importanți pentru promovarea europeanizării Clujului.

3. Clujul – nod esențial în rețeaua orașelor europene

Orașele europene, factori de potență economică și politică, privite ca noduri ale unei rețele întinse la scara întregului continent european, sunt considerate ca locații strategice pentru dezvoltarea regională, pentru promovarea cunoașterii și, nu în ultimul rând, pentru formarea de identități și comunități transnaționale. Participarea la activitățile unor rețele ale administrațiilor locale

europene precum European Local Authorities Network for the Information Society, Cities for Active Inclusion, Cities for Climate Protection etc. ar fi de natură să optimizeze profilul de oraș european al Clujului, de a-l expune cooperării în vederea realizării unor proiecte comune, de a-l racorda la dinamica problemelor administrațiilor locale europene.

4. Clujul – punct de referință într-un ansamblu de sub-sisteme regionale cu geometrie variabilă

Rețelele europene inter-urbane de orașe cu legături care merg dincolo de cele furnizate de simpla proximitate, complementaritate sau de poziția relativă poate fi asemănată în anumite privințe ligilor comerciale din perioada mercantilistă de dinaintea formării statelor naționale, dar au devenit în egală măsură un agent important al integrării. Ele semnalează interesul pentru variate forme de coordonare și implică acorduri între grupuri restrânse sau o comunicare privilegiată în anumite domenii. Principala lor trăsătură comună o reprezintă flexibilitatea. Clujul ar putea beneficia din crearea unor asemenea rețele pe diverse aliniamente:

- prin integrarea zonei periurbane (Feleac, Bonțida, lacurile Tarnița și Beliș) în arealul turistic metropolitan,
- prin realizarea de alianțe cu orașe cu un profil complementar (de ex. cele 7 cetăți pe care le evocă varianta în limba germană a numelui regiunii Transilvania)
- prin încheierea de parteneriate cu orașe cu un profil similar (ex. orașe universitare, orașe high tech etc.) cu care să convină asupra unor strategii comune de promovare, schimb de informații, facilități folosite în comun
- prin înscrierea în rețeaua orașelor aflate de-a lungul unor rute importante de transport (autostradă, cale ferată), exploatând astfel privilegiul accesului la căi importante de comunicații.

5. Clujul – „motor” al competitivității în plan regional

Într-o epocă a unei mobilități extinse, favorizând schimbarea rapidă a locației nu doar pentru persoane, dar deopotrivă pentru afaceri, firme, capital, orașele ajung să evalueze de o manieră diferită oportunitățile și amenințările la adresa competitivității lor. Orașele, în general, Clujul, în particular, sunt acum constrânse să găsească soluții pentru a răzbi într-un spațiu economic, social, cultural deschis. Clujul are de făcut astăzi unei competiții extinse pentru atragerea de afaceri inovative,

capital, studenți străini, turiști, evenimente culturale și sportive etc. În aceste condiții, devine esențial pentru o strategie de succes a Clujului să susțină tot ceea ce îi poate oferi un avantaj competitiv:

- universități, știut fiind că în absența acestora este imposibil de atras investiții străine majore în condițiile unei economii bazate pe cunoaștere,
- companii naționale și multinaționale de calibrul, dat fiind că este greu de luat în considerare organizarea unor manifestări culturale sau sportive majore în absența sponsorizărilor venite din partea acestora,
- aeroport, pentru că ar fi imposibil de avut în vedere dezvoltarea de afaceri sau racordarea la circuitul universitar european sau organizarea unor festivaluri sau gale sportive fără a beneficia de un acces facil,
- patrimoniului cultural, fără de care orașul cu greu s-ar putea înscrie pe harta centrelor turistice europene (introducerea Citadelei în circuitul turistic, introducerea unui sistem de identificare turistică a monumentelor urbane, închiderea traseului pietonal din centrul orașului în circuite istorice valorificabile turistic, valorificarea moștenirii istorice și patrimoniale austriece, renovarea Teatrului Național, renovarea Palatului Bánffy, redeschiderea muzeelor farmaciei și de istorie a Transilvaniei),
- infrastructură turistică și de afaceri (hoteluri, restaurante, parcuri, spații comerciale și de afaceri, transport, circuite de bicicletă etc.), deoarece aceasta este legată indisolubil de promovarea imaginii orașului.

Poziția geografică centrală pe care o are Clujul pentru accesul către o zonă mai amplă ar trebui pusă în valoare prin promovarea imaginii sale de principală poartă de acces către regiunea transilvană sau de punct de referință pentru aceasta. În egală măsură, politicile administrației locale vor trebui să țintească cu prioritate acele măsuri, programe, acțiuni care au capacitatea de a stimula atractivitatea acestuia pentru deschiderea de noi afaceri, turism, evenimente cultural-sportive, oferind astfel orașului avantaje competitive în competiția cu alte centre urbane din regiune.

6. Clujul – promotor al bunelor practici în administrația locală

Europeanizarea Clujului va permite acestuia să acumuleze o experiență pe care o va împărtăși apoi cu alte orașe din Europa Centrală și de Răsărit, din interiorul și din afara Uniunii Europene. Printr-o serie de programe cu finanțare europeană, precum URBACT, INTERREG IVC, INTERACT sau ESPON, Uniunea Europeană susține acest schimb de bune practici, ceea ce ar permite Clujului să intervină în fixarea standardelor în materie de bună guvernare. Un survol asupra modalităților

prin care alte orașe europene au reușit să se impună pe această rută este legat de concentrarea asupra unui pachet de proiecte care pot fi apoi subsumate unor tematici mai ample, cum ar fi regenerare urbană (Birmingham), incluziune socială (Dortmund, Glasgow), inovare (Berlin) etc. De această manieră, Clujul va putea să ajunge să se implice activ în modelarea unor standarde de bune practici la nivel european.

7. Clujul – pol de atracție al fondurilor structurale

Dincolo de beneficiul acestora pentru dezvoltarea orașului, acestea vor permite asimilarea principiilor și bunelor practici europene cu privire la strategie, programare, dezvoltarea economică, socială, culturală. Experiența de până acum arată că orașele care au reușit să atragă fonduri europene au reușit să își dezvolte o abordare strategică și să devină mult mai inovative în dezvoltarea afacerilor, generarea de locuri de muncă sau punerea în mișcare a unor generoase proiecte sociale.

Strategii sectoriale

Prin expertiza pe care o are în domeniul studiilor europene, acest colectiv poate avea o contribuție substanțială în proiectul de Planificare strategică a municipiului Cluj-Napoca (2013-2020) ținând seama de:

- expertiza științifică și profesională a membrilor colectivelor dobândită în perioada de la înființarea Facultății prin coordonarea de proiecte și activități de cercetare, livrarea de studii, cursuri și traininguri; recunoașterea internațională a rezultatelor științifice ale membrilor colectivelor (profesor Jean Monnet, visiting professor la universități partenere, conducerea de doctorate);
- existența celor două institute (Institutul de Cercetări Europene și Institutul de Diplomație Culturală, filiala Cluj) din cadrul Facultății de Studii Europene, care dispun de capacitatea de a oferi documente de analiză, studii de impact și cercetări de piață;
- conectarea Facultății de Studii Europene la tendințele mai ample care se înregistrează la nivel european prin platforma Europe Direct, proiectul post-Lisabona coordonat de Universitatea din Köln, platforma Jean Monnet la care este deja contributor activ;
- capacitatea de diseminare a informației ca urmare a afilierii la platforma Europe Direct, laboratoarele de negocieri europene, realizarea de analize și expertize;
- baza materială și de cercetare a facultății (săli de curs și seminar, rețea de calculatoare, video proiectoare etc.).

Propuneri de programe operaționale

Ca acțiuni concrete, acest colectiv și-ar putea asuma următoarele direcții, care ar putea contribui la internalizarea valorilor europene și oferirea unor inputuri normative proceselor de europeanizare aflate în curs de desfășurare:

- organizarea unor dezbateri publice pe următoarele domenii de interes: multiculturalism în Cluj-Napoca, percepția avantajelor integrării europene la nivelul societății clujene, identificarea priorităților și perspectivelor orașului prin prisma Agendei Europa 2020;
- dezvoltarea unor documente operaționale pe următoarele domenii: întărirea pieței interne – investiții, antreprenariat, resurse umane, capital social etc.; migrație, incluziune/excluziune; valori europene; adâncirea integrării din perspectivă instituțională; analiza rezultatelor proiectelor finanțate prin fonduri europene la nivelul orașului Cluj-Napoca; identificarea oportunităților și direcțiilor optime de dezvoltare în acord cu Strategia financiară multianuală a UE pentru perioada 2014-2020;
- organizarea de școli de vară și de platforme educaționale care să favorizeze capacitatea de adaptare la rigorile Uniunii Europene.